

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ХЕЛЕНИСТИЧКИ МОНАРХИИ:
ФИЛОСОФИЈАТА НА АЛЕКСАНДРОВАТА ЕКУМЕНА” ОД АВТОРОТ ВОН.
ПРОФ. Д-Р ЛЉУБЕН ТЕВДОВСКИ, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1602-68/10 од 210. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 21.5.2025 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Виктор Лилчиќ Адамс, редовен професор (во пензија), Филозофски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, избран во научната област класична археологија, според меѓународната Фраскатијева класификација;

- проф. д-р Антонио Јакимовски, редовен професор, Филозофски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, избран во научната област класична археологија, според меѓународната Фраскатијева класификација за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „**ХЕЛЕНИСТИЧКИМОНАРХИИ:ФИЛОСОФИЈАТАНААЛЕКСАНДРОВАТА ЕКУМЕНА**” од авторот вон. проф. д-р Љубен Тевдовски, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за образовни науки на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот со наслов „ХЕЛЕНИСТИЧКИМОНАРХИИ:ФИЛОСОФИЈАТА НА АЛЕКСАНДРОВАТА ЕКУМЕНА” припаѓа во научната област класична археологија според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „**ХЕЛЕНИСТИЧКИ МОНАРХИИ: ФИЛОСОФИЈАТА НА АЛЕКСАНДРОВАТА ЕКУМЕНА**” од вон. проф. д-р Љубен Тевдовски е наменет за студентите на прв циклус студии на студиската програма Историја и археологија, модул Археологија и модул историја-наставна насока, на Факултетот за образовни науки на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Учебникот е конципиран и пишуван според наставниот план и програма за реализација на наставниот предмет Хеленистички монархии, кој студентите го изучуваат како задолжителен предмет во третиот семестар, со седмичен фонд на часови (2+2+1) и со 6 ЕКТС. Со својата конципираност овој учебник целосно и соодветно ја опфаќа наставната материја за којашто е наменет.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е напишан на 120 страници, А4 формат – со проред: единечен, фонт Arial, со македонска поддршка и големина на буквите 11. Истиот е поткрепен со слики и табели кои ќе го олеснат процесот на учење и разбирање на предвидените содржини. Овој ракопис соодветствува според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Според нашите сознанија досега, во македонски услови, на ниво на држава единствена научна книга која посеопфатно го анализира хеленистичкиот период претставува „Историја на хеленистичкиот период“ од проф. д-р Фанула Папазоглу, издадена во далечната 1995 година.

Затоа, приложениот ракопис е насушна потреба и како учебник за студентите кои студираат историја и археологија, но и за истражувачите во овие и поврзани области.

Приложениов ракопис е карактеристичен по својот современ пристап и познавањето, прифаќањето и примената на современите научни парадигми во пристапот и во проучувањето на хеленистичкиот период. Тој, исто така, опфаќа и една малку поинаква материја од горенаведената книга, претставувајќи ги екстензивно идеите, наративите, симболите и идеологијата на оваа историска епоха, како и структурата и механизмите на функционирање на хеленистичките империи.

Токму затоа, од научно-стручен аспект, цениме дека објавувањето на поднесениот ракопис е сосем оправдано и повеќе од потребно. Тој ќе придонесе кон суштинско разбирање и детално запознавање на студентите со еден особено важен период од три века, кој суштински ја промениле историјата на Стариот свет, а со тоа и на светот воопшто.

Краток опис на содржината: Од содржински и структуролошки аспект, покрај *Предговорот*, ракописот содржи и Вовед, поделен е на три основни дела, а кон него е приложена значајната и обемна користена *Литература* и *Биографијата* на авторот.

Во *Воведот* авторот пластично ја доловува основата на неговото истражување, претставувајќи ги сеопфатно рамките и структурата на овој труд, од аспект на мултидисциплинарноста, хронологијата и методолошкиот пристап. Тука тој дава поширок онтолошко-гносеолошки поглед кон проучувањата и интересот кон хеленистичката епоха, уметност, идеологија и наследство.

ДЕЛОТ I на овој труд може во најшироки рамки да се опише како дефинирање и редефинирање на соодветните научни поими и парадигми. Тој е поделен и презентира преку две одделни глави:

Првата глава се однесува на *Осознавањето на класичното и класичниот свет*. Таа ги третира најзначајните и вечно дебатирани прашања на дефинирањето и значењето класичниот свет и класичното наследство како во анализите на минатото, така и во анализите на сегашноста. Преку ова поглавје авторот од почетокот им ја претставува на студентите и заинтересираните читатели најсовремената методолошка перспектива кон класичниот период, класичната археологија и античката историја, анализирајќи ги развојот, трансформациите и современите проблеми во проучувањето на оваа мултидисциплинарна област. Ракописот со огромна методолошка прецизност ги води читателите кон дефинирање на важни поими, како цивилизација, култура, класичен период, како и класична историја, култура, уметност и наследство.

Во втората глава авторот ја претставува *Парадигмата на Александровата екумена*. Тој вешто не води низ анализирањето и кон разбирањето на амбивалентната природа на хеленистичкиот период и хеленизмот како поим воопшто. Преку трудот читателот се запознава со професионалниот развој на ова поле на научен интерес, неговиот рапиден развој и трансформации во последните

декади, како и проблемите поврзани со дефинирањето и редефинирањето на пристапот и обемот на овој научен фокус. Еднакво студиозно во оваа глава се претставени елементите на империјализмот, глобализацијата на материјалната култура и новите разбирања на овој период како екумена на поврзани и меѓусебно повлијаени идеи, заедници и материјали.

ДЕЛОТ II од овој труд е поглед кон мудроста, философијата и идеологијата, кои го обединувале Стариот свет. Тој, исто така, е поделен во две одделни глави, кои имаат за цел јасно да го покажат идејниот и вкупен развој, преку кој александровите освојувања и воспоставувањето на новиот империјален модел, го трансформирале Стариот свет, неговите заедници, општества и нивната култура.

Преку третата глава се создава нова обединета слика на *Мудроста и философијата на Стариот свет*. Така, авторот презентира компаративен преглед на поимањето, значењето и улогата на мудроста во општествата и културните на Блискиот Исток. Во исто време, како дополние, а не како спротивност, тој ги презентира и почетоците на философијата помеѓу Хелените, анализирајќи ги елементите на културен трансфер, но и оние кои говорат во прилог на автентичноста на локалното и регионалното.

Уште повеќе, во наредната четврта глава на својот труд авторот детектира нов стадиум на идејна и идеолошка поврзаност, а тој со право го нарекува *Философија на Александровата екумена*. Во неа е интегрално презентирано златното време на хеленистичките философски школи, но исто така и глобализирањето на идеите и новите врски на она што неретко пренагласено го дефинираме како „класично“ и „ориентално“. Авторот експанзивно ги анализира елементите на континуитет на „мудроста“ и империјализмот помеѓу македонските империи и нивните империјални претходници. Притоа дефинирајќи ги најважните идејни и идеолошки постулати на Александровата екумена, тој внимателно ги обработува релациите помеѓу династиите и философите, како и оние помеѓу философијата, идеологијата, науката и религијата во овој значајно поврзан и меѓусебно повлијаен антички свет.

Делот III на овој труд, со толку современ и иновативен методолошки пристап, ги враќа студентите во јасно дефинирана хронолошка рамка, толку важна во проучувањата на историјата и археологијата.

Петтата глава создава хронолошки преглед на хеленистичкиот период од аспект на историјата, археологијата и историјата на уметноста. Оваа *Хронологија на македонскиот империјализам* од Александар до Клеопатра ги запознава студентите и читателите воопшто со една нова интегрална слика на интензивирањето на трансформациите на Стариот свет во овој значаен историски периодот. Притоа, авторот систематично ги отвора за читателите најзначајните археолошки и историски поими и процеси на хеленистичкиот период, преку создавањето на најзначајните урбани центри, уметнички дела и религиозни храмови, ритуали и практики, па се до монетаризацијата, научниот и технолошки развој и администрацијата на големите пространства на Стариот свет.

Најпосле преку шестата глава на овој труд авторот го спротивставува прегледот на идејното, со оној на материјалното, создавајќи значајна и сеопфатна *Хронологија на философијата на Александровата екумена*.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот „Хеленистички монархии: Философијата на Александровата екумена“ претставува научно заснован, сеопфатен и педагошки релевантен учебник кој во целост ги задоволува критериумите за објавување. Неговата систематска структура, енциклопедиски пристап и академска темелност овозможуваат квалитетна основа за наставниот процес и студиските програми за кои е наменет. Уште повеќе, авторот со своите богати научни капацитети, компетентности и уникатен пристап ги обработил и претставил клучните елементи, концепти и придонеси на една суштински важна историска епоха, со што овој учебник претставува вреден придонес во научната литература од областите на античката историја, класичната археологија и античката философија. Ни претставува привилегија да бидеме рецензенти на ваков труд, кој несомнено ќе има значајно влијание врз многу идни анализи, како и во поширокото разбирање за човековото минато и историскиот развој на идеите.

Рецензентската комисија заклучува дека приложениот ракопис ги задоволува сите критериуми за јавно објавување. Поради тоа, членовите на Рецензентската комисија со задоволство му предлагаат на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки да го прифати овој позитивен рецензентски извештај за учебникот „Хеленистички монархии: Философијата на Александровата екумена“ и истиот да го одобри за издавање и користење.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Виктор Лилчиќ Адамс, редовен професор (во пензија), с.р.

Д-р Антонио Јакимовски, редовен професор, с.р.